

Ивана Б. Симијонових²²

Снежана П. Перишић²³

Универзитет у Приштини – Косовској Митровици

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавићу

СТАВОВИ СТУДЕНАТА О СПРЕМНОСТИ ПЛАНИРАЊА ИНТЕГРАТИВНЕ НАСТАВЕ У ОКВИРУ НАСТАВНОГ ПРОГРАМА И ЊЕНОГ ПРАКТИЧНОГ ИЗВОЂЕЊА У МЛАЂИМ РАЗРЕДИМА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Сажетак: У оквиру система образовања Републике Србије интегративна настава као иновативни наставни модел није уврштена у званични Наставни план и програм, већ је поједини учитељи самостално планирају како би унапредили свој рад и извођење наставе учинили другачијом од свакидашње. Бројна спроведена истраживања указују на недовољну заступљеност ове врсте наставе, као и неприпремљеност учитеља за њено планирање и практично извођење. Из тог разлога спровели смо истраживање како бисмо проверили у којој мери ће будући учитељи бити спремни да планирају и практично изводе ову врсту наставе. Истраживањем које смо спровели испитали смо ставове студената Учитељског факултета у Призрену – Лепосавићу о спремности планирања интегративне наставе у оквиру наставног програма, као и практичног извођења ове врсте наставе. Узорак чине 104 студента треће и четврте године. Добијени резултати показују да студенти истичу позитиван став о овој врсти наставе и спремност да је планирају у оквиру наставног програма и практично изводе.

Кључне речи: Интегративна настава, студенти, Учитељски факултет.

УВОД

Планирање интегративне наставе у оквиру наставног програма, као и њено практично извођење битно се разликује од традиционалне која је најзаступљенија у Републици Србији. Специфичност ове врсте наставе огледа се у другачијем планирању наставних садржаја у оквиру наставног програма, односно у повезивању наставних садржаја који ће се обрађивати у виду теме

²²ivana.simijonovic@pr.ac.rs

²³snezana.perisic@pr.ac.rs

(целине), дидактичко-методичком извођењу часа, па и у дужини трајања часа. Све ово изискује додатне напоре учитеља или учитељског актива најпре у планирању ове врсте наставе у оквиру наставног програма, а након тога и посвећеност у планирању једног, два или више интегративна часа или интегративног дана. Припреме за извођење ове врсте наставе трају знатно дуже од припремања традиционалне наставе.

Као реакција на традиционалну наставу која тежи подели наставних предмета настала је интегративна настава која интегрише садржаје наставних предмета у теме (целине) и као такве изучава. „Концепт *интеграције* реализован је у свим сферама живота” (Скрынник, М. А. 2010:10), па је отуда овај концепт веома битан. Сазнање да „многобројна истраживања указују да деца млађег школског узраста свет доживљавају и упознају целовито“ (Видосављевић, С. Павловић, Б. 2013: 234), говори о важности примене овог иновативног модела наставе. Упркос наведеном, интегративна настава, иако има низ предности у формирању ученичких знања није заменила традиционалну наставу Коменског, нити заузела место које јој припада у наставном систему Републике Србије. Један од разлога њене недовољне заступљености који се наводи у литератури је „стручност наставника који махом уопште нису обучени за интегративну наставу“ (Surkamp, С. 2010: 54). У раду *Ставови учитеља и студената о интегративном приступу као фактору успешне музичке наставе у основној школи* закључује се да су учитељи „већ у ситуацији да изводе и прате аналитичке и синтетичке процесе у настави, али им теоријска знања о иновативним стремљењима нису тако блиска као студентима, којима пак недостаје више практичног рада за време студија“ (Здравковић, В. 2017: 339), из чега следи да је потребно да учитељи у оквиру сталног стручног усавршавања омогућити предавања на тему планирање и практично извођење интегративне наставе. Са друге стране, студентима омогућити као што аутор овог рада наводи у току хоспитовања успоставити сарадњу учитеља и студената по питању ове наставе, учитељи својим искуством, а студенти теоријским знањем (Здравковић, В. 2017). Овакав приступ допринео би да се учитељи и студенти припреме за планирање и извођење ове врсте наставе. Такође, како бисмо у скорије време очекивало да будући учитељи (студенти) примењују интегративну наставу у свом раду, неопходно је на предавањима и вежбама детаљније теоријски обрађивати ову врсту наставе, вежбати практично извођење, као и

планирање интегративне наставе у оквиру наставног програма. Овакав приступ допринео би већој компетентности учитеља, а и студената (будућих учитеља) да планирају и изводе ову врсту наставе. Јер, „осећај компетентности утиче на мотивацију за обављање одређене активности, док искуство и доживљај некомпетентности подрива мотивацију“ (Ђерић, И., Малинић, Д. и Шефер, Ј. 2017:3).

У којој мери су студенти завршних година Учитељског факултета у Призрену – Лепосавићу спремни да планирају интегративну наставу у оквиру наставног програма, као и у којој мери су спремни да практично изводе ову врсту наставе проверили смо спроведеним истраживањем, чије ћемо резултате у даљем раду образложити.

МЕТОДОЛОГИЈА ИСТРАЖИВАЊА

Предмет истраживања у овом раду су ставови студената треће и четврте године Учитељског факултета у Призрену- Лепосавићу о спремности планирање интегративне наставе у оквиру наставног програма и практичног извођења интегративне наставе на основу знања које су стекли на предавањима и вежбама.

Циљ истраживања је испитати ставове студената треће и четврте године Учитељског факултета у Призрену – Лепосавићу о спремности планирања у оквиру наставног програма и практичног извођења интегративне наставе на основу стечених знања.

Задаци истраживања који произилазе из наведеног циља су:

- утврдити степен спремности планирања интегративне наставе у оквиру наставног програма;
- утврдити степен спремности практичног извођења/ реализовања интегративне наставе;
- утврдите степен интересовања да мењају (иновирају) начин рада у школама у којима буду радили;
- утврдити степен интересовања планирања интегративне наставе у оквиру наставног програма, као и спремност практичног извођења интегративне наставе на основу дужине учења.

Полазна хипотеза овог истраживања је: претпоставља се да постоји позитиван став и интересовање студената о спремности планирања интегративне наставе у оквиру наставног програма и практичног извођења интегративне наставе на основу стечених знања.

Помоћне хипотезе у истраживању су:

- претпоставља се да постоји позитиван став студената о спремности планирања интегративне наставе у оквиру наставног програма;
- претпоставља се да постоји позитиван став студената о спремности практичног извођења/ реализовања интегративне наставе;
- претпоставља се да постоји позитиван став студената да мењају (иновирају) начин рада у школама у којима буду радили;
- претпоставља се да постоји разлика у спремности за планирање интегративне наставе у оквиру наставног програма и за њено практично извођење у зависности од просечне дужине учења свакодневно.

Узорак истраживања чини 104 испитаника који су анкетирани у 2017. и 2018. години. Иницијално узорак је сачињавало 111 испитаника, међутим, визуелном инспекцијом матрице и попуњених тестова уочено је да су одређени испитаници одговоре давали насумично тако да су спорни тестови уклоњени из коначног узорка. Истраживањем су обухваћени студенти треће и четврте године Учитељског факултета у Призрену- Лепосавићу који су већ слушали предавања на тему Интегративна настава. Поред знања које су стекли на факултету студенти треће године већ прате и изводе пробне часове на факултету, а студенти четврте године изводе и прате испитне часове у школи, такође, студенти су похађали педагошку, дидактичку и методичку праксу што значи да имају и значајно практично искуство.

РЕЗУЛТАТИ

Интегративна настава као иновативни наставни модел није у довољној мери заступљена у школама у Републици Србији, а ни у другим земљама света. (Petrić, M. 2016., Павловић, Б., Цицовић-Сарајлић, Д. 2013. Surkamp, C. 2010.). Учитељи, као фактор од кога зависи, поред Министарства просвете, науке и технолошког развоја примена иновација у настави наводе да нису у довољној мери теоријски припремљени када је ова врста наставе у питању. (Здравковић, В. 2017). У којој мери ће будући учитељи бити спремни да планирају и практично изводе ову врсту наставе, а садашњи студенти треће и четврте године Учитељског факултета у Призрену – Лепосавићу, проверили смо овим истраживањем.

За тестирање прве три хипотезе коришћена је дескриптивна статистика, закључци су донешени на основу аритметичке средине, стандардне девијације и распона. А за тестирање четврте хипотезе коришћена је једнофакторска анализа варијансе (ANOVA).

Табела 1. Ставови студената

Ajtem/dimenzija	AS	SD	Raspon	
			MIN	MAX
Spremnost planiranja	3,74	1,21	1,00	5,00
Spremnost izvođenja	4,13	0,92	1,00	5,00
Pozitivan stav za inovaciju	4,21	0,70	1,00	5,00

Добијени резултати су показали да је просечна вредност на ставки која се односи на спремност студената за планирање интегративне наставе у оквиру наставног програма изнад просечне вредности (AS=3,74; SD=1,21). Такви резултати нам указују да резултати говоре у прилог постављеној хипотези. Ова хипотеза тестирана је преко прве тврдње из упитника (*Нисам спреман да планирам интегративну наставу у оквиру наставног програма*). Преко друге тврдње (*Спреман/на сам да практично изводим интегративну наставу*) тестирана је друга хипотеза. Резултати су показали да је просечна вредност на ставки која се односи на спремност студената за практично извођење интегративне наставе изнад просечне вредности (AS=4,13; SD=0,92). Видимо да је просечна вредност прилично висока, а да је ниво одступања врло мали, тако да закључујемо да већина испитаника има умерено до висок позитива став. Такав резултат указује да резултати говоре у прилог постављене хипотезе, тј. да је хипотеза потврђена. Добијени резултати су показали да је просечна вредност на ставки која се односи на позитиван став студента према иновацији наставе у школама у којима буду радили изнад просечне вредности (AS=4,21; SD=0,70). Такви резултати нам указују да резултати говоре у прилог постављеној хипотези. Ова хипотеза испитана је осмом тврдњом–*Спреман/на сам иновирам начин рада у школи којој будем радила*.

Табела 2. Разлике у ставу према интегративној настави у зависности од просечне дужине учења свакодневно

Ajtem/dimenzija	F	Df	p
Spremnost planiranja	1,47	4	0,22
Spremnost izvođenja	1,99	4	0,10
Pozitivan stav za inovaciju	1,74	4	0,15

Ова хипотеза тестирана је преко тврдњи 1 (*Нисам спреман да планирам интегративну наставу у оквиру наставног програма*), 2 (*Спреман/на сам да практично изводим интегративну наставу*) и 8 (*Спреман/на сам иновирам начин рада у школи којој будем радила*). Од та три питања формирана је димензија: позитиван став према иновацији наставног рада у школама. Резултати спроведене једнофакторске анализе варијансе показују да не постоји статистички значајна разлика између категорија испитаника који се разликују по времену проведеном у учењу с обзиром на спремност за планирање ($F(4,97)=1,47$, $p=0,217$) нити за извођење ($F(4,97)=1,99$; $p=0,102$) интегративне наставе. Из наведеног следи да ова хипотеза није потврђена.

ЗАКЉУЧАК

„Свет који нас окружује и који је подложен интезивним променама потребна су нова знања, у структуралном смислу, другачија и квалитетнија“ (Петровић, М. 2016: 59). Отуда потреба за сталним иновативнимстремљењима када је настава у питању. У Републици Србији када су иновативни наставни модели у питању од 2018.године део званичног курикулума за први разред је и пројектна настава. Осталииновативни наставни модели у млађим разредима основне школе учитељи примењују онда када су у могућности и када желе да унапреде свој рад и извођење наставе учинили другачијом од свакидашње. Како бисмо могли да очекујемо у блиској будућности већу примену интегративне наставе у школама, спровели смо истраживање које има за циљ да утврди у којој мери ће будући учитељи бити спремни да планирају у оквиру наставног програма и практично изводе ову врсту наставе. Резултати спроведеног истарживања указују на спремност будућих учитеља да планирају ову врсту наставе у оквиру наставног програма, као и да су спремни да практично изводе ову врсту наставе. Из чега следи да су на предавањима и вежбама стекли како теоријско, тако и практично знање. Спремни су и да иновирају свој рад као будући учитељи. Што указује на њихову потребу да се стално стручно усавршавају и одговоре захтевима савременог друштва. Овакав став такође говори о њиховом ентузијазму да стечена знања на најбољи начин пренесу ученицима. Јер, „знања која учитељи имају и њихово претходно искуство у раду показали су се као важни чиниоци који утичу на

успешност примене иновативних метода у наставној пракси“ (Вујачић, М., Ђевић, Р., Станишић, Јелена., 242: 2017). Занимало нас је и да ли постоје разлике у ставу према интегративној настави у зависности од просечне дужине учења свакодневно. Добијени резултати су показали да просечне дужине учења свакодневно не утиче на њихов став о спремности планирања и практичног извођења ове врсте наставе. Дакле, потреба студената да иновирају наставни рада је веома изражена и не зависи од просечне дужине учења свакодневно.

Добијени резултати спроведеног истраживања потврђују постављену хипотезу. Свакако, биће потребно да се ово истраживање спроводи и на већем узорку и на осталим учитељским и педагошким факултетима у Републици Србији. Битно је проширити и детаљније приступити ово истраживање и анализирати еветуалне потешкоће са којима могу да се суочавају приликом планирања и извођења ове врсте наставе.

ЛИТЕРАТУРА

- Видосављевић, С. и Павловић, Б. (2013). Значај интегративне наставе у млађим разредима основне школе. *Зборник радова Учитељског факултета у Призрену- Лепосавићу*, (7), 233-243.
- Вилотијевић, М. и Вилотијевић, Н. (2016). *Модел развијајуће наставе*. Београд: Учитељски факултет у Београду.
- Вујачић, М., Ђевић, Рајка., Станишић., Јелена. (2017). Искуства учитеља у примени иновативних наставних метода у оквиру програма стручног усавршавања. *Зборник Институт за педагошка истраживања у Београду*, 49(2), 234- 260.
- Ђерић, И., Малинић, Д. и Шефер, Ј. (2017). Како унапредити процес иновирања школске праксе. *Институт за педагошка истраживања у Београду*, (4), 1-13.
- Zdravković, V. (2017). Stavovi učitelja i studenata o integrativnom pristupu kao faktoru uspešne muzičke nastave u osnovnoj školi. *Godišnjak Pedagoškog fakulteta u Vranju*, 8(1), 333-342.
- Poljak, V. (1959). Cjelovitost nastave- didaktički problemi reforme škole. Zagreb: Školska knjiga.
- Скрынник М.А. (2010). Интегративная программа. *МАОУ СОШ №7 с углубленным изучением английского языка Пермь*, 2-11.
- Surkamp, C. (2010). Metzler Lexikon Fremdsprachendidaktik. Stuttgart: Metzler
- House, A. (2008). *Curriculum innovation in schools*. London:Ofsted.

- Petrić, M. (2016). Integrativna nastava gramatike u mlađim razredima osnovne škole. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta Prizren-Leposavić*, (10), 59-66.
- Pavlović, B. M., & Cicović-Sarajlić, D. J. (2013). Obrada narodnog muzičkog stvaralaštva u mlađim razredima osnovne škole po modelu integrativne nastave. *Zbornik radova Učiteljskog fakulteta, Užice*, (15), 275-290.

STUDENTS' ATTITUDES TOWARDS INTEGRATIVE TEACHING PLANNING READINESS WITHIN THE CURRICULUM AND ITS PRACTICAL PERFORMANCES IN THE JUNIOR PRIMARY SCHOOL

Summary: *In the context of the educational system of the Republic of Serbia integrative teaching, as an innovative teaching system, is not included in the official curriculum, but individual teachers themselves are implementing it in order to improve their work and teaching process. However, a survey indicates the inadequate representation of this kind of teaching, as well as the lack of preparation of teachers for its planning and practical execution. For this reason, a survey was conducted to verify the extent to which future teachers will be ready to plan and effectively perform this type of teaching. The research was conducted in order to examine attitudes Faculty of Education in Prizren – Leposavic students` on the preparedness for integrative teaching planning in the curriculum, as well as the practical execution of this kind of teaching. The sample consisted of 104 students of third and fourth year. The results show that students (future teachers) show a positive stance on this type of teaching as well as readiness for its practical implementation. Also, it is concluded that their willingness to continue this type of conduct, and to innovate their work as future teachers do not depend on the average length of learning process.*

Key words: *Integrative teaching, students, Faculty of Education.*